

Биология

PISAга багытталган тест

6 – класс

<p>Оң тараптагы текстти окуп чыгып, суроого жооп жазгыла.</p> <p>1-суроо: Эмне себептен ашпозчу банканын оозун ширетип бекиткен соң көпкө кайнаткан?</p> <p>Бир гана туура жоопту тандагыла:</p> <p>А) даамын жакшыртуу үчүн Б) бактерияларды өлтүрүү үчүн В) витаминдерди сактоо үчүн Г) кошулган татымалдарды жакшыртуу үчүн</p>	<p>Көрүнбөгөн кошуналар</p> <p>Өткөн кылымдын башында жашаган Француз ашпозчусу Франсуа Аппер бир жолу мындай тажрыйба жүргүзгөн: ал кайнатылган эт, шорпо, өрүктөрдү темир банкага куюп, оозун ширетип бекитип койгон дагы, аны көпкө кайнаткан. Аппер бир айдан соң банканы ачып, азык бузулбай сакталгандыгын жана аны тамакаш үчүн колдонууга боло тургандыгын көргөн. Наполеон ашпозчунун бул эмгеги үчүн аны 12 миң франк менен сыйлаган.</p>	
<p>Тапшырманын мүнөздөмөсү</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мазмундук чөйрөсү: жандуу системалар • Баалоонун компетенттүүлүк чөйрөсү: табигый-илимий изилдөө ыкмаларын колдонуу • Контекст: жергилтүү • Тапшырманын татаалдык деңгээли: орточо (продуктивдүү) • Жооптун форматы: бир туура жооптуу • Максималдуу упай: 1 <p>Текшерүү ыкмасы: программа аркылуу</p>	<p>Баалоо системасы</p>	
	<p>Упай</p>	<p>Критерийлердин мазмуну</p>
	<p>1</p>	<p>Туура жооп: 2 (Б)</p>
	<p>0</p>	<p>Башка жооптор же жооп жок</p>

<p>Оң тараптагы текстти окуп чыгып, берилген маалыматтарга таянып суроого жооп жазгыла.</p> <p>2-суроо: Окуучулар кандай жыйынтык алышат? Түшүндүргүлө:</p> <p>-----</p> <p>-----</p> <p>-----</p>	<p>Көрүнбөгөн кошуналар</p> <p>Мектептен мугалим окуучуларга төмөндөгүдөй практикалык иш берди: Бир таза банка алып ага 100 мл пастеризацияланган сүт куйгула, башкасына 100 мл жаңы саалган сүттү куюп койгула. Банклардын оозун бекем капкак менен жабасыңар. Эки банканы тең 24 саатка жылуу жерге коюп, андан кийин ачкыла.</p>	
<p>Тапшырманын мүнөздөмөсү</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мазмундук чөйрөсү: жандуу системалар • Баалоонун компетенттүүлүк чөйрөсү: табигый-илимий изилдөө ыкмаларын колдонуу • Контекст: жекече • Тапшырманын татаалдык деңгээли: орточо (продуктивдүү) • Жооптун форматы: кенен (толук) жооп берүү • Максималдуу упай: 2 • Текшерүү ыкмасы: эксперт аркылуу 	<p>Баалоо системасы</p>	
	<p>Упай</p>	<p>Критерийлердин мазмуну</p>
	<p>2</p>	<p>Жообу: Пастеризацияда сүттү кычкыл кылып жиберүүчү бактериялар өлөт, ошондуктан жаңы саалган сүт ага караганда батыраак ирийт, себеби анда сүт кычкыл бактериялары бар.</p>
	<p>1</p>	<p>Жооп туура, бирок түшүндүрмөсү жок: чийки сүт пастеризацияланган сүткө караганда бат ирийт.</p>
<p>0</p>	<p>Башка жооп же жооп жок</p>	

Оң тараптагы текстти окуп чыгып, суроого жооп жазгыла.

3-суроо: Кандай ыкмалар аркылуу сүттүн сактоо мөөнөтүн узартууга болот?

Сүттү сактоо мөөнөтүн узартуунун 2 ыкмасын жазгыла:

1. -----
2. -----
-

Көрүнбөгөн кошуналар

Дүкөндөн алынган ар бир тамак-аштын сыртындагы этикеткасында төмөндөгүдөй жазуу бар: “Жарамдуу мөөнөтү... чейин” же “Сактоо мөөнөтү ...”

Тапшырманын мүнөздөмөсү

- Мазмундук чөйрөсү: жандуу системалар
- Баалоонун компетенттүүлүк чөйрөсү: табигый-илимий изилдөө ыкмаларын колдонуу
- Контекст: жергиликтүү
- Тапшырманын татаалдык деңгээли: жогорку (креативдүү)
- Жооптун форматы: кенен (толук) жооп берүү
- Максималдуу упай: 2
- Текшерүү ыкмасы: эксперт аркылуу

Баалоо системасы

Упай	Критерийдин мазмуну
2	Жооптордун ичинде төмөндөгүдөй ыкмалар болушу мүмкүн: стерилизация, пастеризация, кайнатуу, тондуруу.
1	Сактоонун бир жолу гана жазылса
0	Башка жооптор же жооп жок

<p>Оң тараптагы текстти окуп чыгып, суроого туура жоопту тандагыла.</p> <p>4-суроо: Топурактагы санитар бактериялар эмне кызмат аткарышат?</p> <p>А) жаныбарлардын жана өсүмдүктөрдүн зыянкечтерин жок кылышат</p> <p>Б) тирүү организмдердин органикалык заттары менен азыктанышат</p> <p>В) өсүмдүктөрдүн жана жаныбарлардын өлгөндөн калган калдыктарын чириндиге ажыратат</p> <p>Г) жагымсыз шарттарга туруштук берүүгө жардам берет</p>	<p>Көрүнбөгөн кошуналар</p> <p>Ар жылы күзүндө дарактардын жана бадалдардын жалбырактары түшөт. Бир жылдык өсүмдүктөрдүн калдыктары жана көп жылдык өсүмдүктөрдүн кай бир бөлүктөрү кургайт. Карт дарактардын сөңгөктөрү кулайт. Өлгөн жаныбарлардын калдыктары калат. Алар кайда жок болуп кетип жатат?</p> <p>1г топуракта жүздөгөн миллион бактериялар болот. Буларды планетанын санитарлары деп аташат.</p>	
<p>Тапшырманын мүнөздөмөсү</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мазмундук чөйрөсү: жандуу системалар • Баалоонун компетенттүүлүк чөйрөсү: табигый-илимий изилдөө ыкмаларын колдонуу • Контекст: глобалдуу • Тапшырманын татаалдык деңгээли: орто (продуктивдүү) • Жооптун форматы: бир туура жооптуу • Максималдуу упай: 1 <p>Текшерүү ыкмасы: программа аркылуу</p>	<p>Баалоо системасы</p>	
	<p>Упай</p>	<p>Критерийдин мазмуну</p>
	<p>1</p>	<p>Туура жооп: 3 (В)</p>
	<p>0</p>	<p>Башка жооптор же жооп жок</p>

<p>Оң тараптагы текстти окуп чыгып, суроого туура жоопту тандагыла.</p> <p>5-суроо. Адам кандай жолдор менен өпкөнүн кургак учугун жугузушу мүмкүн?</p> <p>Бардык туура жоопторду белгилегиле:</p> <p>А) аба-тамчы жолу аркылуу Б) кан куюуда В) оорулуу менен сүйлөшүүдө Г) стерилдүү эмес аспаптар аркылуу</p>	<p>Көрүнбөгөн кошуналар</p> <p>Бактериялар адамдарда ар түрдүү ооруларды чакырат. Кургак учуктун таякчасы- кургак учук оорусуна алып келет. Бул бактерия адамдын каалаган органын жаралашы мүмкүн. Кургак учуктун эң кеңири таралган жана жугуштуу формасы бул- өпкөнүн кургак учугу (70%). Ал эми башка формалары: сөөктүн, боордун, бөйрөктүн кургак учугу жугуштуу эмес. Бүгүнкү күндө кургак учукту ийгиликтүү алдын алууга жана туура дарылап айыктырууга болот.</p>								
<p>Тапшырманын мүнөздөмөсү</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мазмундук чөйрөсү: жандуу системалар • Баалоонун компетенттүүлүк чөйрөсү: кубулуштарды илимий жактан түшүндүрүү • Контекст: глобалдуу • Тапшырманын татаалдык деңгээли: орто (продуктивдүү) • Жооптун форматы: бир нече туура жооптуу • Максималдуу упай: 2 <p>Текшерүү ыкмасы: программа аркылуу</p>	<p>Баалоо системасы</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="896 1003 1062 1099">Упай</th> <th data-bbox="1062 1003 1418 1099">Критерийлердин мазмуну</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="896 1099 1062 1196">2</td> <td data-bbox="1062 1099 1418 1196">Туура жооп: 13 (АВ)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="896 1196 1062 1328">1</td> <td data-bbox="1062 1196 1418 1328">Туура жооптун бирөө гана белгиленсе</td> </tr> <tr> <td data-bbox="896 1328 1062 1556">0</td> <td data-bbox="1062 1328 1418 1556">Башка жооптор же жооп жок же эки жооптун бири туура, экинчиси туура эмес болсо</td> </tr> </tbody> </table>	Упай	Критерийлердин мазмуну	2	Туура жооп: 13 (АВ)	1	Туура жооптун бирөө гана белгиленсе	0	Башка жооптор же жооп жок же эки жооптун бири туура, экинчиси туура эмес болсо
Упай	Критерийлердин мазмуну								
2	Туура жооп: 13 (АВ)								
1	Туура жооптун бирөө гана белгиленсе								
0	Башка жооптор же жооп жок же эки жооптун бири туура, экинчиси туура эмес болсо								